

Література

1. Onyshchenko S. The impact of the external environment on the economic security of Ukrainian business / S. Onyshchenko, O. Maslii, B. Ivanyuk // Economics and Region. – 2020. – №1 (76). – P. 22-29.
2. Горбулін В.П., Даник Ю.Г. Національна безпека України: фокус пріоритетів в умовах пандемії / В.П. Горбулін, Ю.Г. Даник // Вісник Національної академії наук України. – 2020. – № 5. – С. 3-18.
3. Варналій З. С. Економічна та фінансова безпека України в умовах глобалізації / З. С. Варналій. – Київ : Знання України, 2020. – С. 309-318.
4. Онищенко С.В., Глушко А.Д. Пандемія – реальна загроза соціально-економічній безпеці України // III Міжнародна науково-практична конференція «ACTUAL TRENDS OF MODER SCIENTIFIC RESEARCH», September 13-15, 2020 - Munich, Germany. P. 190-195.
5. Данилишин Б., Соціально-економічна безпека: сучасний підхід до забезпечення соціально-економічного розвитку регіону / Б. Данилишин, С. Онищенко, О. Маслій, // Економіка і регіон. – 2019. – №4 (75). – С. 62-73.

УДК 336.13

*Маслій Олександра Анатоліївна,
кандидат економічних наук, доцент*

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

*Максименко Андрій Петрович,
магістр*

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ЗАГРОЗИ ФІНАНСОВІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19 ТА ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Безумовно ключовою подією сьогодення – є пандемія COVID-19, що охопила всі країни світу при небувалому донині рівні діджиталізації, котрий характеризується виникненням атипових ризиків та викликів фінансовій безпеці, непередбачуваних з огляду на інші епідемії та кризи минулого. Тому саме зараз актуальним є дослідження загроз фінансовій безпеці України, що з'являються та посилюються з огляду на нові умови економічної взаємодії, в умовах пандемії та її наслідків.

Як зазначає НАН України: «Пандемія COVID-19 значно прискорила процеси, які до того розвивалися досить повільно. Зокрема, глобальна ізоляція населення за місцем проживання зумовила більш глибоке занурення у віртуальний кіберпростір, в якому люди більше зазнають впливу інформаційного цунамі. Припинення діяльності цілих секторів економіки підштовхнуло найсильнішу за останні часи економічну кризу [1]». Таким чином можна виділити дві групи ризиків за їх походженням відносно до заходів протидії поширенню захворюваності: первинні – що пов'язані безумовно із тимчасовими обмеженнями економіки загалом та вторинні – що пов'язані з цифровізацією фінансових відносин.

Первинні загрози виникають через досить очевидні причини, пов'язані з тимчасовою зупинкою більшості виробничих процесів, які через комплексність економічних процесів виступають каталізаторами інших взаємопов'язаних загроз. Через карантинні обмеження, значна частина малого та середнього бізнесу була вимушена припинити свою діяльність, домогосподарства втратили джерела доходу та повністю використали свої заощадження, що лише призвело до пришвидшення розгортання спіралі неплатежів та падіння ВВП України, що у 2020 році, за передбаченнями експертів зменшиться на 6% у порівнянні з 2019 роком [2]. Зменшення

ВВП означає, що підприємства, які демонстрували відновлення економічного зростання після кризи 2014-2015 років, знову змушені шукати відстрочки за кредитами, а банки будуть вимушені їй надавати. Збиток банківського сектору від цих дій становить 4-25% у корпоративних портфелях та 7-43% банківського капіталу для усього європейського банківського сектору [4]. Схожі процеси виникають і у домогосподарствах, так більшості доведеться відкласти платежі та сплатити за них штрафи у майбутньому з перерозподілом своїх активів у майбутньому [5].

Все це свідчить про розгортання спіралі неплатоспроможності, близької за розмірами до кризи 2008 року, що є ключовою загрозою фінансовій безпеці України в сучасних умовах. Щодо групи вторинних загроз, то дослідники центру фінансових послуг McKinsey & Co. відмічають, що в усіх країнах 20-50% респондентів відмічають зменшення використання готівки, проте разом і цим розширення використання інтернет-банкінгу, кредитних карток та мобільного банкінгу не відбулося, за деяким виключенням, як, наприклад, зростання на 67% мобільного банкінгу у Китаю [5]. Такі дані свідчать, зокрема, і про те, що витрати домогосподарств загалом скорочуються, через зменшення заощаджень та доходів. Проте у довгостроковій перспективі майже 24% респондентів планують й надалі більше користуватися альтернативним банкінгом [6]. Тому сподівання на зменшення витрат на поповнення монетарної системи новою готівкою все ж будуть передчасними, як і щодо повної цифровізації банківського сектору. Проте навіть наявний приріст у 24% банківських користувачів означає, що банкам потрібно сконцентрувати зусилля на захисті персональної інформації та боротьби з кіберзлочинністю, які в умовах сьогодення виходять на передній план [3].

Але стає важливою, з огляду на захист, не лише вихідна банківська інформація, а й вхідні інформаційні потоки, оскільки під час карантину майже 49% українців стали частіше слідкувати за новинами [6], що відповідно зростанні чутливості фінансової системи до якості отриманої інформації. Саме в зв'язку з пандемією конспірологічні теорії набули популярності, як це відмічає НАН України у своїй доповіді [1], що несе загрозу якості інформації та раціональній поведінці її користувачів.

Враховуючи, що методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України не враховують цифровізаційних процесів, хоча і залишаються досі чинними, можна відзначити, що системного підходу до протидії цифровим загрозам фінансового сектору – наразі немає, а тому вони і надалі будуть накопичуватися та посилювати свій негативний вплив на фінансову безпеку, доки не буде докорінно змінено інституційний підхід до забезпечення економічної безпеки держави з урахуванням сучасних нетипових ризиків і загроз.

Підсумовуючи, варто відмітити, що в умовах пандемії та діджиталізації найбільший вплив справляють такі загрози фінансовій безпеці України, як кіберзлочинність, розгортання спіралі неплатежів, зниження ліквідності банків, зростання бюджетного дефіциту, скорочення обсягу зовнішніх інвестицій. Для протидії цим загрозам потрібно вживати превентивних заходів та створення нового системного підходу до виявлення та протидії негативним чинникам фінансовій безпеці держави.

Література

1. Гобулін В. П. Національна безпека України: фокус пріоритетів в умовах пандемії / В. П. Гобулін, Ю. Г. Даник. // Наука і Суспільство. – 2020. – С. 3–16.
2. Консенсус-прогноз [Електронний ресурс] // Міністерство розвитку економіки торгівлі та сільського господарства України. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=767c9944-87c0-4e5a-81ea-848bc0a7f470&tag=Konsensus-prognoz>.

3. Онищенко С. В. Ризики та загрози в умовах цифровізації: безпековий аспект / С.В. Онищенко, О.А. Маслій // II International Scientific Conference Development of Socio-Economic Systems in a Global Competitive Environment: Conference Proceedings, May 24th, 2019. – Le Mans, France. – P.54-56.

4. Henk Jan Reinders. The COVID-19 threat to financial stability in Europe [Електронний ресурс] / Henk Jan Reinders, Dirk Schoenmaker, Mathijs van Dijk // VOXEU CERP. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://voxeu.org/article/covid-19-threat-financial-stability-europe>.

5. COVID-19 Set to Radically Accelerate Digital Transformation in the Retail Banking Industry [Електронний ресурс] // Boston Consulting Group. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.prnewswire.com/news-releases/covid-19-set-to-radically-accelerate-digital-transformation-in-the-retail-banking-industry-301053508.html>.

6. The COVID-19 pandemic is contracting in some countries while expanding in others, shaping the attitudes and behaviors of financial decision makers. [Електронний ресурс] / John Euart, Nuno Ferreira, Jonathan Gordon та ін.] // McKinsey&Co. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/a-global-view-of-financial-life-during-covid-19#>.

7. Onyshchenko S. The threats of Ukraine financial security: identification and systemization / S. Onyshchenko, O. Maslii, A. Maksimenko // Economics and Region. – 2019. – №2 (73). – P. 72-80.

УДК 330

Білько Станіслав Сергійович,

аспірант

Шклярук Андрій Вікторович,

аспірант

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Невід’ємною умовою сталого економічного зростання будь-якої країни світу є забезпечення рівня її економічної безпеки, яка безпосереднім чином впливає на процеси забезпечення економічної та фінансової незалежності держави та підвищення конкурентоспроможності в умовах глобалізації.

Серед українських науковців проблематику забезпечення високого рівня фінансової та економічної безпеки досліджували в своїх працях Барановський О.І., Варналій З.С. [3], Онищенко С.В.[1,2], Маслій О.А.[1,2].

Масштаби та вплив пандемії COVID-19 кардинально змінили світову економіку та парадигму соціально-економічну розвитку кожної країни. Вірусна небезпека стала викликом/небезпекою не лише системі охорони здоров’я, а й спроможності органів державної влади та місцевого самоврядування, бізнесу протистояти таким серйозним викликам і загрозам. Пандемія спричинила негативний вплив не тільки на рівень економічної й національної безпеки, а й на доходи та споживання, умови ведення бізнесу (критичне зниження попиту та втрата ринків збуту, погіршення фінансового стану підприємств) і ін [7].

У відповідь на пандемію COVID-19 в багатьох державах світу відбулися кардинальні зміни в усіх аспектах життєдіяльності:

- запровадження надзвичайного стану в цілому по країні або в окремих регіонах чи сферах діяльності: у Китаї, США, Італії, Іспанії, Німеччині, Чехії, Польщі, Латвії, Естонії, Угорщині, Болгарії, Японії, Південній Кореї тощо;